

Ordblindhed i skolen

”Det er fedt at have en mentor!” Sådan lyder det fra en elev i 4. klasse, som har gjort sig erfaringer med at have en mentor, der støtter hende i at være et barn i ordblinddevanskeligheder sammen med andre børn, som ikke oplever de samme vanskeligheder. Som ordblind vil man nemlig kunne opleve sig ude af sync med skolens tid, fordi man lærer at læse i et langsommere tempo og med større besvær end sine klassekammerater. Det kan lægge kimen til både faglige og emotionelle udfordringer.

Dette temanummer kaster lys over nogle af disse udfordringer og giver et indblik i veje, man kan gå for at imødegå udfordringerne. Artiklerne er grupperet i tre temaer: mentorer i rollen som brobyggere for elever i ordblinddevanskeligheder, læse- og skriveteknologi (LST) som veje til skriftsproget samt virksomme indsatser for elever i skriftsprogsvanskeligheder.

Mentorer i rollen som brobyggere

Tidsskriftet indledes med en ud af otte artikler, der formidler erfaringer og resultater fra et nationalt udviklingsprojekt: *Læsesucces for ordblinde børn – et tværfagligt samarbejde om ordblinde børns læseudvikling*. I projektet deltog 12 skoler fordelt over hele landet i udviklingen og afprøvningen af en mentorfunktion med det formål at øge deltagelsesmulighederne for elever, som oplever ordblindhed, og som desuden kommer fra udsatte familier. Minna Nørgaard Bruun præsenterer sammen med Helle Bundgaard Svendsen, Thomas Roed Heiden og Stine Fuglsang Engmose en håndgribelig model, man kan tage i brug for organisatorisk at understøtte samarbejdet mellem skolers ressourcepersoner. Modellen illustrerer, hvordan en mentor kan fungere som brobygger mellem de fagprofessionelle og eleven i ordblinddevanskeligheder, så ansvaret for samarbejdet ikke lander hos eleven.

Herefter følger tre artikler, som formidler erfaringer med mentorfunktionen set fra henholdsvis mentorernes og elevernes perspektiv. Charlotte Christiansen og Signe Elmstrøm giver et indblik i, hvordan projektets mentorer blev uddannet til opgaven, og hvilke erfaringer mentorfunktionen har bragt med sig. Thomas Roed Heiden udfolder sammen med Louise Rønberg, Marianne Samuelsson Laursen og Signe Elmstrøm elevernes oplevelse af mentorfunktionen, og temaet afsluttes af Louise Rønberg, der sammen med Marianne Samuelsson Laursen og Thomas Roed Heiden giver bud på, hvordan læselysten kan styrkes hos elever i ordblinddevanskeligheder.

Læse- og skriveteknologi som veje til skriftsproget

Det kræver stor tålmodighed at være et barn i ordblinddevanskeligheder, fordi disse børns vej til skriftsproget er vanskeliggjort af deres udfordringer – også selvom de bruger læse- og skriveteknologi. Men præcist hvor energikrævende det kan være, giver Nina Berg Gøttsche og Mette Molbæk et indblik i, når de giver stemme til tre elever, som bruger LST i hverdagen. Artiklen diskuterer på den baggrund, hvordan LST kan blive en medspiller i undervisningen for både elever og lærere. For det er nemlig ikke altid, at elever i ordblinddevanskeligheder tager teknologierne i brug. Det vidner Helle Bonderup og Monica Irene Krarup Olesens artikel om. I deres bidrag præsenteres en elevcase, som tydeliggør, hvorfor nogle elever har modstand mod at bruge LST og derfor udvikler andre mestringsstrategier.

Når modstanden sætter ind, er der behov for, at eleverne guides i at udvikle hensigtsmæssige teknologibaserede læse- og stavestrategier. Marianne Samuelsson Laursen, Signe Elmstrøm og Pia Mortensen præsenterer et afdæknings- og inspirationsmateriale, som kan hjælpe lærere med

at undersøge og udvikle elevers teknologibaserede læsestrategier. Tilsvarende præsenterer Maria Kjellin Tinggaard og Julie Fredsø-Rauer, hvordan otte forskellige stavestrategier med LST kan implementeres i undervisningen.

Virksomme indsatser for elever i skriftsprogsvanskeligheder

Det er kendt viden, at jo højere forventninger elever har til deres egen faglige formåen, jo bedre forudsætninger har de for at lære. I tidsskriftets fagfællebedømte artikel skrevet af Charlotte Christiansen, Stine Fuglsang Engmose, Helle Bundgaard Svendsen samt Minna Nørgaard Bruun undersøges, hvilken virkning iværksættelsen af en mentorfunktion har haft for udviklingen af elevers mestringsforventninger, og vi præsenteres for et måleredskab, som kan måle elevers lærings-selvbillede. Stine Fuglsang Engmose, Helle Bundgaard Svendsen, Louise Rønbjerg samt Bettina Buch har også mentorfunktionen som afsæt for deres artikel. Her belyser de mulige sammenhænge mellem elevers udvikling af teknologibaserede læsestrategier og mentorers eksplicite undervisning i læseforståelsesprocessen med brug af LST.

Ordblindhed er ikke et spørgsmål om enten-eller. Man må forstå ordblindhed som et kontinuum, hvor man kan have større eller mindre vanskeligheder. Og med den rette indsats kan vanskelighederne blive mindre omfattende. I Roskilde Kommune har Pernille Olsen og Stine Torup Jensen udviklet et materiale til den tidlige holdundervisning for elever i risiko for at udvikle ordblindhed. I artiklen inviteres vi på besøg i 1. klasse sammen med skolens læsevejleder, og vi hører om indsatsen og dens rækkevidde.

Vi slutter temanummeret af med et udblik til de elever, som ikke er i ordblindvanskeligheder, men som alligevel ikke afkoder automatiseret, altså dem, vi med ordblindetestens kategorisering kunne kalde 'de gule elever'. Disse elever vil også have brug for indsatser til at støtte op om deres skriftsproglige udvikling. Holger Juul præsenterer sammen med Anna Steenberg Gellert, Stine Fuglsang Engmose og Dorte Klint Petersen en række perspektiver fra en forskningskortlægning af, hvilke indsatser der ser ud til at være virksomme for netop 'de gule elever'.

”For i Sandhed at kunne hjælpe en Anden, maa jeg forstaae mere end han – men dog vel først og fremmest forstaae det, han forstaaer” (SV, bind 18, s. 92). Sådan lyder et kendt citat fra filosofen Søren Kierkegaard. Vi håber, at du med dette tidsskrift kan blive lidt klogere på elever, som ikke lærer at læse i samme tempo og med samme lethed som så mange andre.

Rigtig god læselyst!

Nina Berg Gøttsche & Katja Sørensen Vilien, redaktører af Viden om Literacy nr. 33